

Základná škola s materskou školou Mateja Bela Funtíka
v Očovej

Podmienky a špecifiká vzdelávania žiakov so ŠVVP
(Vnútorňý materiál ako súčasť ŠkVP)

Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP) – je žiak, ktorý má zariadením výchovného poradenstva a prevencie diagnostikované špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby.

Špeciálna výchovno-vzdelávacia potreba – je požiadavka na úpravu podmienok, obsahu, foriem, metód a postupov vo výchove a vzdelávaní pre žiaka, ktoré vyplývajú z jeho zdravotného znevýhodnenia.

Podmienky výchovno-vzdelávacieho procesu žiaka so ŠVVP

Úprava podmienok vzdelávania žiaka so zdravotným znevýhodnením (ZZ) vyplýva zo zistených špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb počas jeho odborného vyšetrenia. Pred prijatím takéhoto žiaka riaditeľ školy zväži, či v škole má alebo bude schopný vytvoriť a zabezpečiť individuálne podmienky také, aké žiak práve potrebuje.

Ak áno, riaditeľ školy v spolupráci so zriaďovateľom zabezpečí pre kvalitné vzdelávanie žiakov so ŠVVP **personálne, priestorové a materiálno-technické podmienky**. Urobí tak v maximálnej možnej miere, v závislosti na dostupných možnostiach.

Personálne podmienky:

Podľa § 94 ods. 4 školského zákona v bežných základných školách pôsobí školský špeciálny pedagóg, liečebný pedagóg, školský logopéd alebo školský psychológ, ak vzdelávajú viac ako 20 žiakov so zdravotným znevýhodnením okrem žiakov so ZZ vzdelávaných v špeciálnych triedach. Ďalej podľa § 95 ods. 9 školského zákona žiakom so ZZ pomáhajú prekonávať bariéry vyplývajúce z ich zdravotného znevýhodnenia asistenti učiteľa.

Vzhľadom na aktuálne podmienky riaditeľ školy v spolupráci so zriaďovateľom zabezpečí **odbornú starostlivosť** pre žiakov so ŠVVP v maximálnej možnej miere, t.j. vytvorí pracovné miesto **školského špeciálneho pedagóga** a podľa možností i miesta odborných zamestnancov – školský psychológ či školský logopéd.

Školský špeciálny pedagóg venuje hlavnú časť svojej priamej činnosti žiakom so ŠVVP **prvého ročníka a žiakom 1. stupňa ZŠ** s príznakmi na špecifické vývinové poruchy učenia alebo správania. Bližší obsah náplne jeho pracovnej činnosti určuje zákon o pedagogických zamestnancoch.

V prípade vzdelávania žiakov **so zdravotným postihnutím** (zrakovým, sluchovým, mentálnym postih. a pod.) riaditeľ školy zabezpečí odbornú pomoc a pravidelnú spoluprácu s príslušným poradenským zariadením Centrom špeciálno-pedagogického poradenstva.

Základná škola v zastúpení riaditeľa na podklade odporúčaní poradenských zariadení pre konkrétnych žiakov so ŠVVP bude každoročne žiadať i vytvárať pracovné miesta pre **asistenta**

učiteľa. Asistent učiteľa je pedagogickým zamestnancom školy, ktorý sa podľa požiadaviek učiteľa a v spolupráci s odbornými zamestnancami **vytvára rovnosť príležitostí** vo výchove a vzdelávaní, pomáha dieťaťu, žiakovi alebo skupine detí a žiakov pri prekonávaní architektonických, informačných, jazykových, zdravotných, sociálnych alebo kultúrnych bariér. Zúčastňuje sa priamo na vyučovacom procese pri žiakoch so ŠVVP alebo môže so žiakom podľa požiadaviek učiteľa pracovať samostatne.

V prípade potreby odborných konzultácií a riešenia aktuálnych skutočností ohľadom žiakov so ZZ riaditeľ školy pozve do školy **terénneho špeciálneho pedagóga** príslušného poradenského centra CPPPaP na metodické stretnutie.

Priestorové podmienky:

Žiaci so ŠVVP sa vzdelávajú v spoločných priestoroch - triedach a odborných učebniach spolu s ostatnými žiakmi. Pre niektorých žiakov so ZZ (žiaci s ADHD, AS) je však nevyhnutné **prispôbiť prostredie i v samotnej triede**. V triedach 1. stupňa majú žiaci vytvorený priestor na relaxáciu pozostávajúci s koberca, vankúšov, prípadne kresla pre chvíľkový odpočinok, prípadne uvoľnenie napätia či emócií. V prípade vyhrotených situácií či izolovania žiaka škola zabezpečí **umiestnenie** žiaka v čitárni, ktorá je vybavená kobercom, sedacími vakmi, CD prehrávačom s relaxačnou hudbou, aromalampou s vonným olejom, pomôckami stimulujúce hmat.

Vhodné podmienky pre žiakov s ADHD v triede:

- Posadiť žiaka vpredu s pokojným spolužiakom, s ktorým má dobrý vzťah, je mu vzorom.
- V triedach i na 2. stupni zriadiť tichý kútik, kde môžu žiaci pracovať, keď je pre nich náročné sústrediť sa na svojom mieste. Toto miesto je určené pre všetkých žiakov.
- Dovoľiť žiakovi pri práci stáť vzadu v miestnosti, ak tým nebude rušiť ostatných spolužiakov.
- Ak ja žiak citlivý na svoj osobný priestor, podľa možností posadiť ho samého, aby mal veľký priestor na lavici, lepšie sa bude vedieť zorganizovať na pracovnej ploche.
- V triede nerobiť časté zmeny kvôli horšiemu sa prispôsobeniu, lepšie je, keď každá vec má svoje stále miesto.
- Steny miestností by nemali byť preplnené, aby nedošlo k preťaženiu vizuálnymi podnetmi.
- Mať v triede organizačnú, plánovaciú nástenku, kde budú uvedené stručné pravidlá, dôležité oznamy, plánované zmeny, termíny...
- Snažiť sa redukovat' hladinu hluku v triede – žiaci s ADHD sú veľmi vyrušovaní slovnými podnetmi, stály zvuk na pozadí ich vyrušuje menej, ako slová. A tak je vhodné umožniť žiakovi počas samostatnej práce i písomných prác používať tlmice na uši, štipule do uší.
- Hudba v pozadí im môže pomôcť odfiltrovať rušivé podnety z prostredia

V triedach so žiakmi so ZZ škola (triedny alebo vyučujúci učiteľ) zabezpečí vytvorenie vhodných **psychohygienických podmienok** (vhodná atmosféra, primerané osvetlenie, teplota v triede, vetranie, podľa možností vylúčenie rušivých vplyvov, relaxačné prestávky a pod.).

V prípade vzdelávania žiakov s obmedzenou schopnosťou pohybu, resp. imobilné deti a žiakov, riaditeľ školy v spolupráci so zriaďovateľom zabezpečia, v závislosti na dostupných možnostiach, odstránenie stavebných bariér, ktoré znemožňujú prístup a umožnia voľný priechod týmto žiakom.

Materiálno-technické podmienky:

Podľa § 144 školského zákona ods. 3 žiak so ŠVVP má právo používať pri výchove a vzdelávaní **špeciálne učebnice a špeciálne didaktické a kompenzačné pomôcky.**

Aké kompenzačné pomôcky žiak so ŠVVP potrebuje uvádza **správa** z jeho **špeciálnopedagogického alebo psychologického vyšetrenia.** Tieto sa v prípade začlenenia žiaka kompletne zhrnú a zapíšu do jeho **individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu (IVVP)** a následne podľa možností školy **zabezpečia.**

Jednotlivé kompenzačné pomôcky pre žiakov so ŠVVP presne určujú:

- a) jednotlivé **vzdelávacie programy pre žiakov podľa druhu ZZ**
- b) interný metodický materiál ŠŠI – **Kompenzačné a špeciálne učebné pomôcky pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovnovzdelávacími potrebami**
- c) pokyny k **Testovaniu žiakov 9. ročníka ZŠ** (pri overovaní vedomostí v ZŠ má mať žiak so ŠVVP možnosť používať rovnaké pomôcky ako pri Testovaní 9)

Podľa § 133 ods. 4 sa na **zabezpečovaní kompenzačných, reedukačných a špeciálnych učebných pomôcok** pre deti a žiakov so **zdravotným postihnutím** vrátane detí s vývinovými poruchami podľa ich individuálnych potrieb podieľa príslušné CŠPP. **Učí žiakov tieto pomôcky efektívne využívať a tiež prehodnocuje ich účinnosť využívania u užívateľa,** prípadne ich zapožičia školám, školským špeciálnym pedagógom pre prácu so žiakom. V prípade potreby ich škola touto cestou spolupráce s CŠPP žiakom zabezpečí.

Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov definuje ŠVP pre 1. stupeň ZŠ - ISCED1 a pre 2.stupeň ZŠ -ISCED 2. Pre žiakov so ŠVVP sú vyšpecifikované v jednotlivých VP podľa druhu ZZ, ktoré sú súčasťou ŠVP. V prípade vzdelávania žiakov so ZZ s prejavmi zvýšeného impulzívneho, agresívneho správania vyplývajúce z ich ZZ škola zabezpečí **zvýšený dozor** pre ochranu zdravia všetkých žiakov najmä **počas prestávok, prechádzkach, na školskom dvore či výletoch, tiež pri práci a manipulácii s ostrými predmetmi.**

Technické pomôcky v prípade potreby zabezpečí podľa svojich možností škola alebo rodič. Potrebné **didaktické pomôcky** pre žiakov so ŠVVP v prípade potreby zabezpečí škola.

Nie každý žiak so ŠVVP **kompenzačné pomôcky vyžaduje.**

Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov so ŠVVP

Individuálne začlenený žiak v bežnej triede ZŠ musí mať vypracovaný individuálny výchovno-vzdelávací program (IVVP) v súlade s odporúčaným vzdelávacím programom podľa druhu ZZ a podľa diagnostického záveru, t. j. odporúčaní uvedených v správe z psychologického a špeciálnopedagogického vyšetrenia. Tie zohľadňujú **potreby žiaka, špecifický prístup k nemu**, ktoré v súlade s legislatívou i morálnymi princípmi je **nevyhnutné a potrebné** vo vyučovacom procese rešpektovať, dodržiavať. Riaditeľ školy zabezpečí, aby boli **v záujme žiaka rešpektované odporúčania** uvedené v správach z odborných vyšetrení k školskej integrácii, k postupom pri vzdelávaní a k postupom pri hodnotení a klasifikácii žiaka.

Pre učiteľa vyučujúceho žiaka zo ZZ v bežnej triede je **dôležité**, aby mal **k dispozícii potrebné odporúčania**. Preto v prípade potreby mu riaditeľ školy vždy umožní prístup do osobného spisu žiaka so ZZ pre získanie potrebných informácií.

Cieľom IVVP je vytvoriť podmienky pre vzdelávanie žiakov so ŠVVP, prostredníctvom úprav metód, foriem, obsahu a kompenzačných pomôcok tak, aby sa zabezpečilo vzdelávanie žiaka s jeho potenciálom. **Úlohou školy** pri vypracovaní IVVP je nastaviť podmienky vzdelávania žiaka tak, aby bolo vzdelávanie v jeho najlepšom edukačnom záujme. T.j., aby napriek obmedzeniam vyplývajúcim zo ZZ dokázal nadobudnúť čo najviac kompetencii definovaných ŠVP. IVVP sa **aktualizuje** podľa požiadaviek ročníka a aktuálneho stavu žiaka. IVVP schvaľuje riaditeľ školy na jeden školský rok.

V edukačnom procese u žiakov so ZZ sa odporúčajú aplikovať tieto **špeciálne metódy**:

- ✓ Metóda predĺženého výkladu (žiaci, ktorí látku už pochopili majú samostatnú prácu a s ostatnými žiakmi učiteľ pokračuje s vysvetľovaním novej látky)
- ✓ Metóda viacnásobného opakovania informácií (opakovanie učiva viackrát v rôznych intervaloch – najvhodnejšie často a krátko – pre vytvorenie pamäťovej stopy)
- ✓ Metóda nadmerného zvýraznenia informácií (individuálne prispôsobenie intenzity sprostredkovania informácie na uľahčenie jej príjmu)
- ✓ Metóda multisenzoriálneho sprostredkovania (prijímanie informácie prostredníctvom zrakového, sluchového, hmatového a kinestetického vnímania –viacerými kanálmi naraz))
- ✓ Metóda algoritmickej organizácie kurikula (rozloženie učiva do menších častí v logickej následnosti)
- ✓ Metóda optimálneho kódovania (zloženie informácia zo znakov a grafém tak, aby sa dali čo najľahšie rozriešiť - pojmové mapy)
- ✓ Metóda intenzívnej motivácie(vyvolanie čo najväčšej motivácie pre žiaduce aktivity)
- ✓ Metóda zapojenia kompenzačných technických prostriedkov (závisí od druhu a stupňa postihnutia)
- ✓ Metóda postupnej symbolizácie (od reálnych predmetov cez ich zmenšenie k obrazom – symbolom)
- ✓ Metóda zapojenia náhradných kanálov (pri absencii niektorého zmyslového kanála)
- ✓ Metóda pozitívnej psychickej tonizácie (vytvorenie psychickej pohody pre žiaka)

Ďalej je pri vzdelávaní žiaka so ZZ potrebné **zamerať sa na kvalitu vykonanej práce**, nie kvantitu, **postupovať systémom malých krokov** od najjednoduchšieho k zložitejšiemu, voliť formy práce, ktoré sú pre dieťa motivačné a umožňujú mu jednoduchšie pochopenie výkladu.

Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s vývinovými poruchami učenia (VPU)

Medzinárodná klasifikácia chorôb, 10. revízia (MKCH-10) v kategórii Poruchy psychického vývinu (F 80-89) samostatne vymedzuje *Špecifické poruchy školských zručností (F 81)* a rozlišuje:

F 81.0 špecifickú poruchu čítania – **dyslexia**

F 81.1 špecifickú poruchu hláskovania - **dysortografia**

F 81.2 špecifickú poruchu aritmetických schopností - **dyskalkúlia**

F 81.3 zmiešanú poruchu školských zručností (**dyskalkúlia s dyslexiou alebo dysortografiou**)

F 81.8 iné vývinové poruchy školských zručností – **dysgrafia**

F 81.9 nešpecifikovanú vývinovú poruchu šk. zručností (**neschopnosť učiť sa**)

Pre všetky uvedené poruchy platí, že sa **objavujú od ranného štádia osvojovania si danej zručnosti**, nie sú dôsledkom nedostatočnej príležitosti učiť sa, nevyplývajú z mentálnej retardácie alebo sensorického deficitu a ich príčinou nie je získaná choroba ani poranenie mozgu.

V klinickom obraze špecifických VPU sa okrem špecifických ťažkostí v osvojení si čítania, písania, pravopisu a matematických schopností vyskytujú aj ďalšie dysfunkcie:

- deficit v poznávacích schopnostiach
- deficit v jazykových schopnostiach
- deficit v jemnej a hrubej motorike a koordinácii
- deficit v percepčno-motorickej oblasti
- ťažkosti v priestorovej a časovej orientácii
- hyperaktivita, impulzivita

V dôsledku toho je potrebné používať špecifické postupy pri výučbe vo **všetkých predmetoch**.

Žiak s VPU vzdelávaný v školskej integrácii sa vzdeláva **podľa rámcového učebného plánu základnej školy** a podľa **individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu (IVVP)** vypracovaného v zmysle **VP pre žiakov s vývinovými poruchami učenia**. IVVP musí byť v súlade s obsahom špecifického vyučovacieho predmetu Rozvoj špecifických funkcií (RŠF). Predmet môže vyučovať špeciálny pedagóg alebo školský logopéd. Špeciálny pedagóg alebo školský logopéd na začiatku školského roku, na základe psychologickkej, špeciálnopedagogickej a logopedickej diagnostiky, vypracuje plán špeciálnopedagogickej reedukácie pre každého žiaka s prihliadnutím na obsah špecifického predmetu RŠF. Je to postup vedúci k splneniu cieľov

reedukácie v jednotlivých oblastiach uvedených v časti obsah RŠF. Ciele a obsah predmetu RŠF sú prílohou VP pre žiakov s VPU.

Žiak s VPU plní vzdelávacie štandardy určené ŠVP pre ISCED 1 a ISCED 2, **úpravy jeho vzdelávania** sa môžu týkať redukcia rozšíreného učiva, metód, postupov a tempa nadobúdaných vedomostí, obsah daný vzdelávacími štandardami ŠVP má byť zachovaný v miere, ktorá mu podľa dispozícií umožní ukončiť vzdelávanie získaním stupňa poskytovaného základnou školou.

Dĺžka vzdelávania žiaka s VPU vzdelávaného v školskej integrácii, môže byť podľa platnej legislatívy **predĺžená o dva roky** spôsobom **rozloženia obsahu** vzdelávania pre konkrétneho žiaka v súlade s jeho individuálnym vzdelávacím programom.

Pri hodnotení učebných výsledkov žiaka s VPU **učiteľ rešpektuje jeho psychický a fyzický zdravotný stav, druh a závažnosť poruchy**, ktorá má vplyv na úroveň a výsledky práce žiaka v príslušnom premete. Úroveň jeho vedomostí posudzuje hlavne s uplynulým obdobím vzhľadom na **predchádzajúce výkony samotného žiaka**.

Ďalej učiteľ posudzuje učebné výsledky žiaka objektívne a primerane náročne, pričom prihliada aj na jeho **vynaložené úsilie, svedomitosť, individuálne schopnosti, záujmy**.

Pri hodnotení a klasifikácii žiaka s VPU je nevyhnutné postupovať podľa odporúčaní špeciálneho pedagóga, psychológa a školského logopéda.

Pri vzdelávaní žiaka s VPU je nevyhnutná úzka spolupráca školy a rodiny, vytvorenie atmosféry spoločnej **zodpovednosti**.

Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s poruchou aktivity a pozornosti(PAP)

Poruchy aktivity a pozornosti potrie podľa MKCH-10 2 do F.90 HYPERKINETICKÉ PORUCHY.

Hyperkinetické deti sú často bezohľadné a impulzívne, náchylné na úrazy a často sa dostávajú do disciplinárnych problémov, skôr pre neúmyselné porušovanie pravidiel ako pre úmyselný vzdor. Ich vzťahy s dospelými sú často bez normálnej ostražitosti, medzi deťmi nie sú populárne a môžu sa dostať do izolácie. Časté je zhoršenie poznávacej schopnosti a špecifické oneskorenia vo vývine reči a motoriky. Sekundárne komplikácie zahŕňajú asociálne správanie a nízke sebahodnotenie.

F90.0 Porucha aktivity a pozornosti (PAP) – nedostatok pozornosti

V odbornej literatúre sa stretávame s pojmami **ADHD** a **ADD**.

ADD – vývinová porucha pozornosti s normálnou aktivitou, bez hyperaktivity

ADHD – vývinová porucha charakterizovaná veku dieťaťa neprimeraným stupňom pozornosti, rozptýlenou pozornosťou s hyperaktivitou.

- Porucha pozornosti spojená s hyperaktivitou a impulzivitou
- Porucha pozornosti a koncentrácie spojená s agresivitou
- Porucha pozornosti a koncentrácie bez agresivity

Žiak s PAP vzdelávaný v školskej integrácii sa vzdeláva **podľa rámcového učebného plánu základnej školy** a podľa **individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu (IVVP)** vypracovaného v zmysle **VP pre žiakov s poruchou aktivity a pozornosti**. IVVP musí byť v súlade s obsahom špecifického vyučovacieho predmetu Terapeuticko-korekčné cvičenia (TKC). Špecifický predmet TKC zabezpečujú dvaja pedagogickí zamestnanci alebo jeden pedagogický a jeden odborný zamestnanec. Ciele a obsah, RUP predmetu TKC sú prílohou VP pre žiakov s poruchou aktivity a pozornosti.

Špecifickým cieľom vzdelávania žiakov s poruchami aktivity a pozornosti je **redukácia a korekcia prejavov v učení a správaní**, ktoré sú dôsledkom diagnostikovaného ZZ ako aj **tréning požadovaných vzorov, foriem správania** a následne aj redukcia vlastností vo vzťahu k učeniu.

Základným špecifikum pri vzdelávaní žiakov s poruchou aktivity a pozornosti je **vytvorenie pozitívneho vzťahu medzi učiteľom a žiakom**. Vzdelávanie takéhoto žiaka si vyžaduje podľa potreby tímovú prácu učiteľa, špeciálneho pedagóga, psychológa, liečebného pedagóga, asistenta učiteľa.

Ďalšie špecifiká vzdelávania je potrebné uplatňovať v individuálnom rozsahu a podľa potrieb žiaka nasledovne:

- žiak, ktorý nemôže plniť požiadavky príslušných vzdelávacích oblastí a štandardov, sa vzdeláva podľa IVVP
- pri vyučovaní môže pedagóg stanoviť dĺžku a štruktúru vyučovacej hodiny flexibilne, zohľadňuje jeho psychický stav, správanie a potreby žiaka
- žiakovi je zabezpečené vyučovanie špecifického predmetu terapeuticko-korekčné cvičenia (TKC) V rámci možností riaditeľ školy vyučovanie tohto predmetu v prípade potreby zabezpečí
- u žiaka s diagnostikovanou poruchou aktivity a pozornosti **možno** v prípade **závažného porušovania školského poriadku** (napr. neospravedlnené hodiny, fyzické ubližovanie iným osobám, výrazne vulgárne správanie a pod.) pristúpiť k hodnoteniu a klasifikácii **zniženou známkou zo správania**, avšak **len po odbornom posúdení** a odporúčaní tohto postupu príslušným poradenským zariadením
- pri hodnotení učebných výsledkov aj správania žiakov s poruchou aktivity a pozornosti klásť dôraz na **motiváciu**

Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou (NKS)

Komunikačná schopnosť

Komunikačná schopnosť je **schopnosť človeka vedome a podľa patričných noriem používať jazyk ako systém znakov a symbolov v celej jeho komplexnosti a vo všetkých jeho formách, a to s cieľom realizovania určitého komunikačného zámeru.**

Komunikačná schopnosť zahŕňa všetky formy - hovorenú, grafickú, neverbálnu.

Narušená komunikačná schopnosť

O narušenej komunikačnej schopnosti hovoríme vtedy, **ak niektorá rovina jazykových prejavov (alebo niekoľko rovín súčasne) človeka interferuje s jeho komunikačným zámerom.**

Ide o nasledovné jazykové roviny: foneticko-fonologickú, lexikálno-sémantickú, morfológicko-syntaktickú, pragmatickú.

Rozlišujeme viacero **základných druhov NKS**, ktoré sa v rámci Medzinárodnej klasifikácie chorôb, MKCH - 10 z člena na konkrétne **diagnózy**:

1. narušený vývin reči
2. získaná orgánová bezrečnosť - afázia
3. získaná psychogénna bezrečnosť - mutizmus, elektívny mutizmus
4. narušenie zvuku reči - fufnavosť
5. narušenie plynulosti reči - zajakavosť, brblavosť
6. narušenie článkovania reči - dyslália, dyzartria
7. poruchy hlasu - dysfónia, afónia
8. kombinované chyby a poruchy reči - súčasný výskyt viacerých druhov NKS
9. symptomatické poruchy reči - NKS pri iných dominujúcich postihnutiach, ochoreniach, narušeníach napr. pri sluchovom postihnutí, detskej mozgovej obrne
10. narušenie grafickej stránky reči - agrafia, alexia, akalkúlia, dyslexia, dysortografia, dysgrafia, dyskalkúlia

Žiak s NKS vzdelávaný v školskej integrácii sa vzdeláva **podľa rámcového učebného plánu základnej školy** a podľa **individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu (IVVP)** vypracovaného v zmysle **VP pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou**. IVVP musí byť v súlade s obsahom špecifického vyučovacieho predmetu Individuálna logopedická intervencia (ILI). ILI môže vyučovať len absolvent 2. stupňa vysokoškolského štúdia so štátnou skúškou **z logopédie**. Ciele, obsah a proces predmetu ILI sú prílohou VP pre žiakov narušenou komunikačnou schopnosťou.

V prípade potreby vyučovania predmetu ILI riaditeľ zabezpečí logopedické intervencie v spolupráci s príslušným poradenským zariadením ČŠPP, v ktorého starostlivosti jednotliví žiaci sú alebo s klinickým logopedom.

Dĺžka vzdelávania žiaka s VPU vzdelávaného v školskej integrácii, môže byť podľa platnej legislatívy predĺžená o dva roky spôsobom rozloženia obsahu vzdelávania pre konkrétneho žiaka v súlade s jeho individuálnym vzdelávacím programom.

Pri vzdelávaní žiaka s NKS je nevyhnutná úzka spolupráca školy a rodiny, vytvorenie atmosféry spoločnej zodpovednosti a ujasnenia cieľov i postupov vedúcich k ich dosiahnutiu.

Učiteľ posudzuje učebné výsledky žiaka objektívne a primerane náročne, pričom prihliada aj na jeho vynaložené úsilie, svedomitosť, individuálne schopnosti, záujmy a na predpoklady jeho ďalšieho vzdelávania po ukončení základnej školy.

Pri hodnotení učebných výsledkov žiaka s VPU učiteľ rešpektuje jeho psychický a fyzický zdravotný stav, druh a závažnosť NKS, ak má vplyv na úroveň a výsledky práce žiaka v príslušnom premete.

Pri hodnotení a klasifikácii žiaka je nevyhnutné postupovať podľa odporúčaní logopéda, špeciálneho pedagóga a psychológa a o odporúčanom spôsobe a možnostiach hodnotenia a klasifikácie triedny učiteľ informuje zákonného zástupcu až po konzultácii s príslušným odborníkmi.

Úroveň jeho vedomostí učiteľ posudzuje hlavne s uplynulým obdobím vzhľadom na predchádzajúce výkony samotného žiaka.

Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s mentálnym postihnutím (MP)

Charakteristika žiaka s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia (variant A)

Žiaci s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia sú schopní používať jazyk účelne v každodennom živote, udržiavať konverzáciu a komunikáciu bez výraznejších problémov, i keď ich reč sa vyvíja oneskorene. Je obsahovo a rozsahovo chudobnejšia, je narušená po stránke obsahovej i formálnej. Môžu sa u nich vyskytovať viaceré druhy NKS, najčastejšie je prítomný narušený vývin reči, dyslália, fufnavosť a zajakavosť. Často sa vyskytuje dysgramatizmus. Väčšina je nezávislá v sebaobslužných a manuálnych činnostiach bežného života. Najčastejšie problémy súvisia práve so vzdelávaním – mnohí majú problémy s čítaním, písaním, počítaním. Tiež sa vyskytujú deficity v myslení, vnímaní, pozornosti, pamäti, problém s abstrakciou, úsudkom či logickým myslením. Najvhodnejšia pre nich je **edukácia zameraná na rozvíjanie ich schopností a kompenzáciu ich nedostatkov**. Ich pracovná perspektíva je pomerne priaznivá, väčšina sa dokáže realizovať v zamestnaní s prevahou manuálnej činnosti.

Špecifiká pri výchove a vzdelávaní žiakov s MP

Žiaci s MP majú spomalené pracovné tempo a znížený rozsah vnímania, veci vnímajú skôr náhodne než výberovo, nemajú záujem o detaily. Ich predstavy sú neúplné, nepresné. Zámerná pozornosť je nestála, krátkodobá. Myslenie konkrétne, obmedzená schopnosť abstrakcie a zovšeobecňovania, nedostatky v analýze a syntéze, indukciu a dedukciu a porovnávaní. Nedostatočne vnímajú logické súvislosti a časovú následnosť. Majú sklón opakovať naučené spôsoby riešenia pri zdanlivo podobných príkladoch. Je potrebné poskytnúť im dostatok času na porozumenie novým informáciám. Typické je oneskorené dozrievanie fonemického sluchu – problém pri diferenciacii foném pri zaškolení.

Každý učiteľ, ktorý sa v triede podieľa na vzdelávaní žiaka s MP, by mal vo svojom premete zohľadňovať špecifiká osobnosti a poznávacích procesov tohto žiaka.

Proces výchovy a vzdelávania by mal byť prepojený so skutočným životom, žiak by si mal osvojiť to, čo má pre neho praktický zmysel.

Žiak s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia vzdelávaný v školskej integrácii sa vzdeláva podľa **individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu (IVVP)** vypracovaného v zmysle **VP pre žiakov s mentálnym postihnutím pre primárne vzdelávanie (2016)**. **Rámcový učebný plán** tohto žiaka je rovnaký ako u žiakov bežnej triedy. **Učebný plán** žiaka s MP treba v maximálnej miere prispôbiť učebnému plánu bežnej triedy, v ktorej je začlenený. Týždenný počet vyučovacích hodín týchto žiakov je daný **rámcovým učebným plánom príslušného variantu – A)**. Vo vyučovacích predmetoch hudobná výchova, výtvarná výchova, telesná a športová výchova a etická výchova je možné tohto žiaka vzdelávať podľa obsahu vzdelávania žiakov bežnej triedy. Ak je v týchto vyučovacích predmetoch potrebné žiakovi redukovať učivo, uvádza sa v jeho IVP.

Vyučovací predmet vecné učenie má žiak vtedy, keď majú žiaci bežnej triedy predmet prvouky alebo prírodovedu. Vlastiveda je integrovaný predmet v 4. až 6. ročníku, prostredníctvom ktorého žiaci s mentálnym postihnutím získavajú základné poznatky z oblasti prírodovedných a spoločenskovedných odborov. Preto sa predmet vlastiveda vyučuje vtedy, keď majú žiaci bežnej triedy predmet vlastivedu a prírodovedu.

Pri výchove a vzdelávaní žiaka s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia v školskej integrácii využívame skupinové, kooperatívne a alternatívne formy vyučovania. Tie umožňujú diferenciaciu a individualizáciu výchovy a vzdelávania, deľbu práce, komunikáciu, vzájomnú pomoc a včleňovanie žiaka s mentálnym postihnutím do kolektívu triedy.

Dieťa s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia môže začať plniť povinnú školskú dochádzku v prípravnom ročníku ak nedosiahlo školskú spôsobilosť a nie je u neho predpoklad zvládnutia prvého ročníka.

Žiakovi s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia a narušenou komunikačnou schopnosťou (symptomatickou poruchou reči) poskytuje individuálnu logopedickú terapiu

školský logopéd, prípadne sú intervencie zabezpečené v príslušnom ČŠPP, ktorého žiak je klientom.

Dôležité postavenie vo výchovno-vzdelávacom procese má pracovné vyučovanie, čomu musí zodpovedať materiálo-technické a priestorové vybavenie školy.

Je potrebné zohľadniť motorickú instabilitu žiaka a minimalizovať nežiadúce prejavy správania. Vytvárať podmienky pre pozitívne hodnotenie na upevnenie kladných zážitkov v triede. Orientovať vzdelávanie na využiteľnosť vedomostí v situáciách praktického života. Umožniť žiakovi s mentálnym postihnutím používať špeciálne učebné pomôcky, ktoré mu uľahčia edukáciu.

V celom výchovno-vzdelávacom procese treba mať na zreteli, že žiaci s MP majú **nižšiu úroveň poznávacích, jazykových, pohybových a sociálnych schopností** v porovnaní s intaktnými žiakmi v triede.

Vyšpecifikované potreby a metodické pokyny pre konkrétneho žiaka so ZZ sú komplexnejšie zhrnuté v jeho individuálnom výchovno-vzdelávacom programe.

Špecifiká vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (SZP)

Výchova a vzdelávanie žiakov zo **SZP ako žiakov so ŠVVP** nie je klasickou integráciou ako výchova a vzdelávanie ostatných integrovaných žiakov so zdravotným znevýhodnením (žiak so zdravotným postihnutím, žiak chorý alebo zdravotne oslabený, žiak s vývinovými poruchami, žiak s poruchou správania) alebo žiakov s nadaním.

V zmysle § 107 ods. 1 školského zákona **výchova a vzdelávanie detí zo SZP a žiakov zo SZP sa v školách uskutočňuje podľa individuálnych podmienok**. Škola v zastúpení riaditeľa je povinná im tieto požiadavky zabezpečiť.

Individuálnymi podmienkami sú:

- a) **úprava organizácie** výchovy a vzdelávania,
- b) **úprava prostredia**, v ktorom sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje, alebo
- c) **uplatnenie špecifických metód a foriem** výchovy a vzdelávania.

Prioritným dôvodom vytvárania individuálnych podmienok v ich výchove a vzdelávaní budú hlavne ich **edukačné potreby, nie ekonomické**.

Nie každý žiak so SZP je automaticky aj žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. ŠVVP mu musia byť diagnostikované CPPPaP. Takémuto žiakovi sa tlačivo **Návrh na vzdelávanie dieťaťa alebo žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v MŠ, ZŠ, SŠ, SŠ nevypĺňa**. Vzdeláva sa v triede základnej školy spolu s ostatnými žiakmi so zabezpečením jemu potrebných individuálnych podmienok.

Žiaci zo SZP sa môžu vzdelávať i v špecializovanej triede.

V špecializovanej triede sa vzdelávajú žiaci, ktorí nemajú predpoklad úspešne zvládnuť obsah vzdelávania príslušného ročníka, na účely kompenzácie chýbajúceho obsahu vzdelávania. Žiaka do špecializovanej triedy zaraďuje riaditeľ školy na návrh triedneho učiteľa po vyjadrení výchovného poradcu a s informovaným súhlasom zákonného zástupcu žiaka na nevyhnutný potrebný čas, najviac na jeden školský rok. Špecializovanú triedu možno zriadiť pre najmenej štyroch žiakov a najviac ôsmich žiakov z jedného ročníka alebo viacerých ročníkov. Ak je počet žiakov v špecializovanej triede nižší ako štyria žiaci, špecializovaná trieda sa zruší.

Po absolvovaní prvého roku plnenia povinnej školskej dochádzky je nevyhnutné zhodnotiť efektivitu vzdelávania dieťaťa na základe predchádzajúceho odporúčania a odporučiť ďalší postup pri jeho vzdelávaní.

Je v našom záujme šíriť myšlienky tolerancie, rovnakých možností pre všetkých, čiže **podporovať proces integrácie a inklúzie** vo vzdelávaní našich žiakov základnej školy v snahe eliminovať nežiaduce prejavy diskriminácie a segregácie.